

Harjumaa Kose vald

**Kivivõhma ümbruse
riigimetsa kava aastateks
2023-2032**

Koostaja: Andrus Kevvai

21. oktoober 2022

Sisukord

<u>I Ülevaade Kivivõhma ümbruse metsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest</u>	<u>3</u>
<u>II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel</u>	<u>6</u>
<u>III Metsade majandamise kava Kivivõhma ümbruse riigimetsades aastatel 2023–2032</u>	<u>7</u>
<u>IV Mõisted</u>	<u>12</u>

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleksid elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpsset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamus Eesti metsadest on poollooduslikud ehk inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike omalt poolt lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsakasvatustööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puit raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Eesti tingimustes on kõige tulemuslikum uuendada metsa lageraiega, millega luuakse taimede kasvuks soodsad valgustingimused. Looduslikult on lageraiele sarnaseid tingimusi varem loonud põlengud ja tormid, mida täna aga esineb harvem ja väiksemal pindalal kui sada aastat tagasi.

Püsimetsamajandust pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Metsa raiudes saame taastuvat ja keskkonnasõbralikku materjali, mida kasutame energia saamiseks, ehituses, mööblitööstuses, paberi tootmiseks ja paljuks muuks. Lisaks luuakse riigimetsas looduses liikumise võimalusi, kaitstakse loodusväärtusi ja kultuuriobjekte ning toetatakse teadusuuringuid.

Selleks, et säilitada Kivivõhma ümbruse metsade püsimine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus, oleme kokku pannud Kivivõhma ümbruses kasvava riigimetsa majandamise kava aastateks 2023–2032.

I Ülevaade Kivivõhma ümbruse metsa majandamise kavaga hõlmatud riigimetsadest

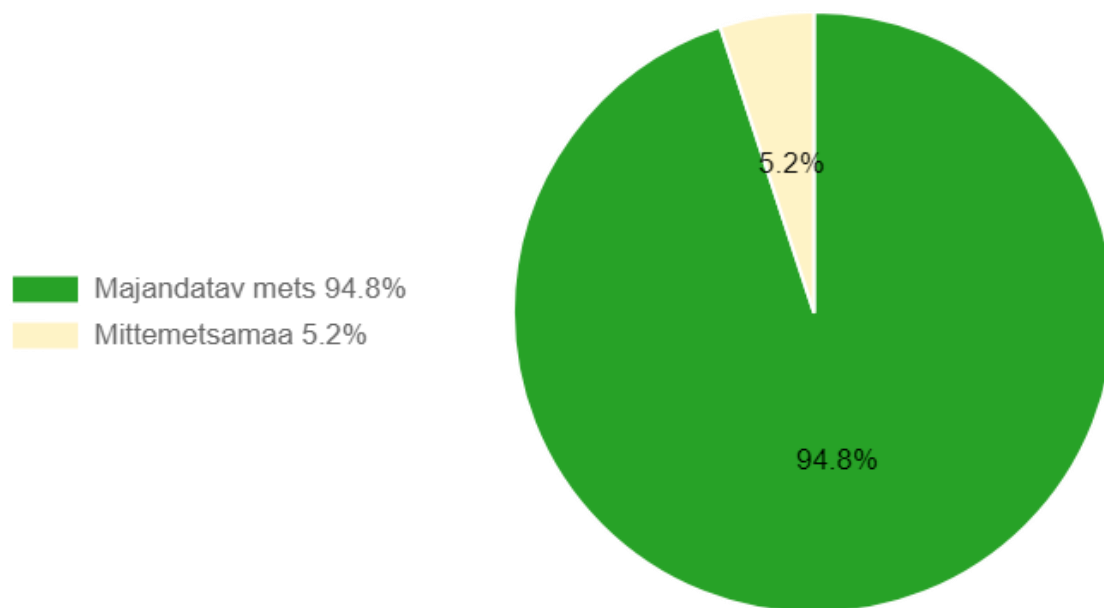
Kivivõhma ümbruses on RMK arvanud kõrgendatud avaliku huviga alaks 19.8 ha RMK hallatavat maad (Tabel 1). Sellest 5.2% moodustab mittemetsamaa. Sinna me metsamajandustöid ei planeeri.

94.8% on majandatavad metsad, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub arvestades seadustest ja säästva metsamajandamise sertifikaatidest tulenevate piirangutega.

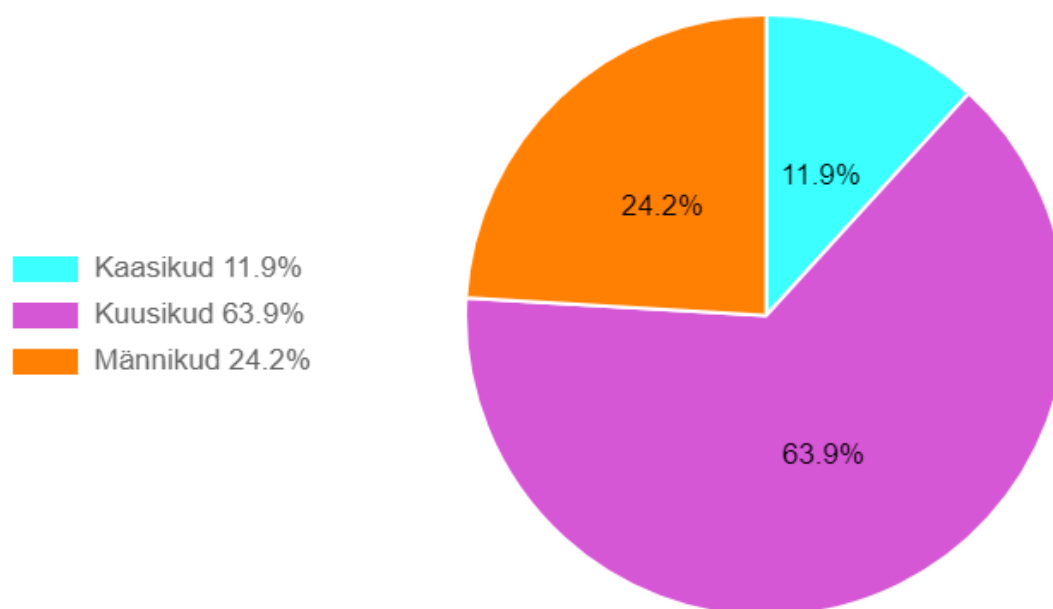
Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine hektarites (ha) majandamiskategooriate järgi Kivivõhma ümbruses.

Rangelt kaitstav mets	-
RMK otsusega mitte majandatav mets	-
Mittemetsamaa	1
Kokku	1.0
Majandatav mets	18.8
Kõik kokku	19.8

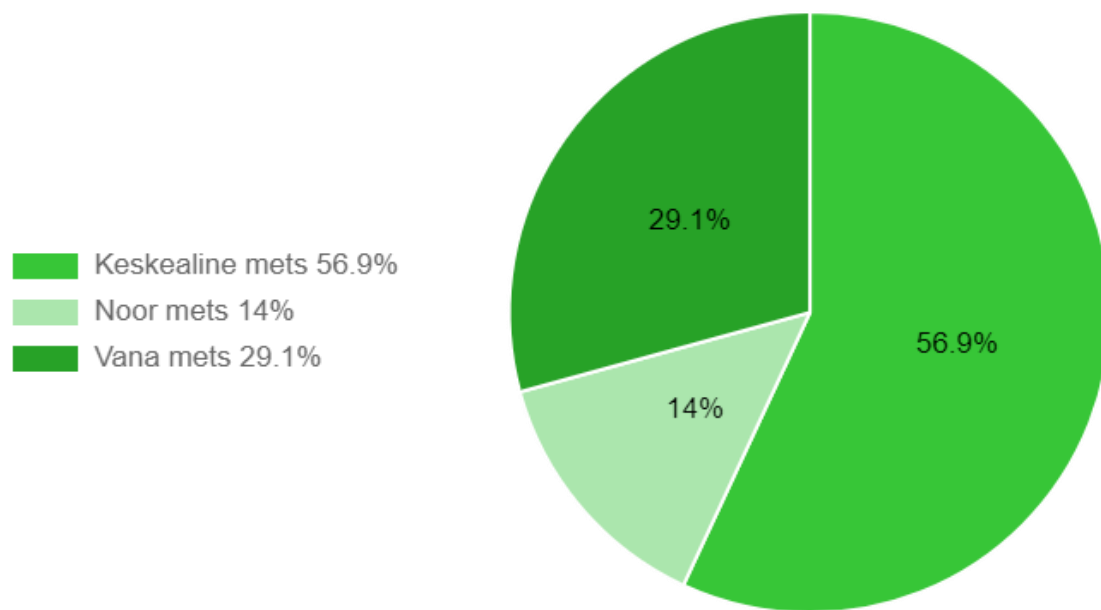
Kavaga hõlmatud metsade pindala on kokku 18.8 ha. Nendest metsadest enamuse moodustavad kuusikud, järgnevad männikud ja kaasikud (Joonis 2).

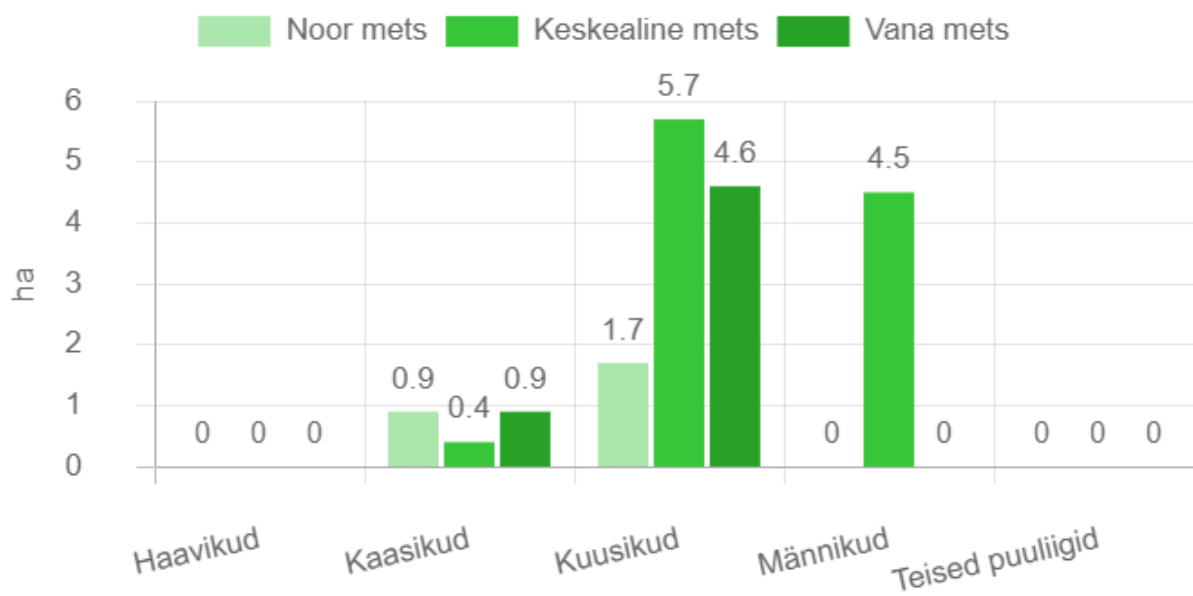
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse (%).

Joonis 2. Ala metsade jagunemine puuliikide kaupa (%).

Joonis 3. Ala metsade vanuseline jaotus (%).

Joonis 4. Ala metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

II Üldised põhimõtted riigimetsade majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist sihiga tagada puistute ühtlasem jagunemine vanusegruppidesse.

- Uus mets pannakse lankidel kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Kõige enne raiutakse metsad, mis on vanemad või mille tervislik seisund on halb.
- Raided planeeritakse selliselt, et raiutaks võimalikult harva.
- Raielangid püütakse sobitada maastikku. Raiete puhul püütakse mitte tükeldada väljakujunenud metsamassiive ning välditakse suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületata väljakujunenud metsaradasid ja teid.
- Lageraie puhul jälgitakse selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alustata lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jäetakse lageraie langile tavapärasest rohkem säilikpuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades tehakse hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsade majandamise kava Kivivõhma ümbruse riigimetsades aastatel 2023–2032

Selleks, et võrdsustada puistute vanuselist jaotust ja tagada Kivivõhma piirkonna metsade püsimine, tuleb siinseid metsi järk-järgult uuendada. RMK uuendab metsi põhimõttel, et alal saaks kasvama raiutud metsaga vähemalt samaväärne mets ja kohtades, kus see on võimalik, kasutatakse selleks turberaiet. Valdav osa Kivivõhma ümbruse riigimetsadest asub aga viljakatel muldadel, kus metsade uuendamine turbe- ja valikraietega ei taga metsa uuenemist samaväärsena. Turbe- ja valikraiet ei ole võimalik kasutada, sest Kivivõhma ümbruse metsad ei vasta neile raietele Metsaseaduses seatud eeldustele ja piirangutele. Samuti ei võimalda viljakatel muldadel vana metsa varjus hoogsalt kasvama hakkav sarapuu ja muu lehtpuuvõsa kuusetaimel suureks kasvada. Kivivõhma ümbruse vanad kuusikud on juba hakanud tasapisi looduslikult asenduma lehtpuudega ja võsastuma. Elujõulise kuusiku tihedusest on Kivivõhma ümbruse riigimetsade kuusikutes säilinud veel 63.9% ja lagunemine kestab edasi. Kuusikute uuendamiseks Kivivõhma ümbruses tuleb seetõttu kasutada maastikku sobitatud ja kohapealseid olusid arvestavat lageraiet.

Arvestades majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Kivivõhma ümbruses kasvavate riigimetsade uuendamiseks vaja teha lähema 10 aasta jooksul lageraieid kokku 3.1 ha (Tabel 2), mis moodustab 56.4% täna raieküpsete metsade pindalast. Sellise raiete mahuga on võimalik liikuda raieküpsete, keskealiste ja noorte metsade osakaalu võrdsustamise suunas (Joonis 7). Lisaks on vaja Kivivõhma ümbruse metsade tervisliku seisundi parandamiseks teha 1,6 ha sanitaarraiet. Sanitaarraie käigus raiutakse metsast välja kõik kuivanud ja haiged kuused.

Raiet plaanime teha ühes etapis – aastal 2023 (Tabel 2, Kaart 2, Tabel 3).

Tabel 2. Raiete pindala hektarites (ha) Kivivõhma ümbruse riigimetsades 2023-2032.

Aasta	Sanitaarraie	Lageraie
2023	1.60	3.10
Kokku	1.60	3.10

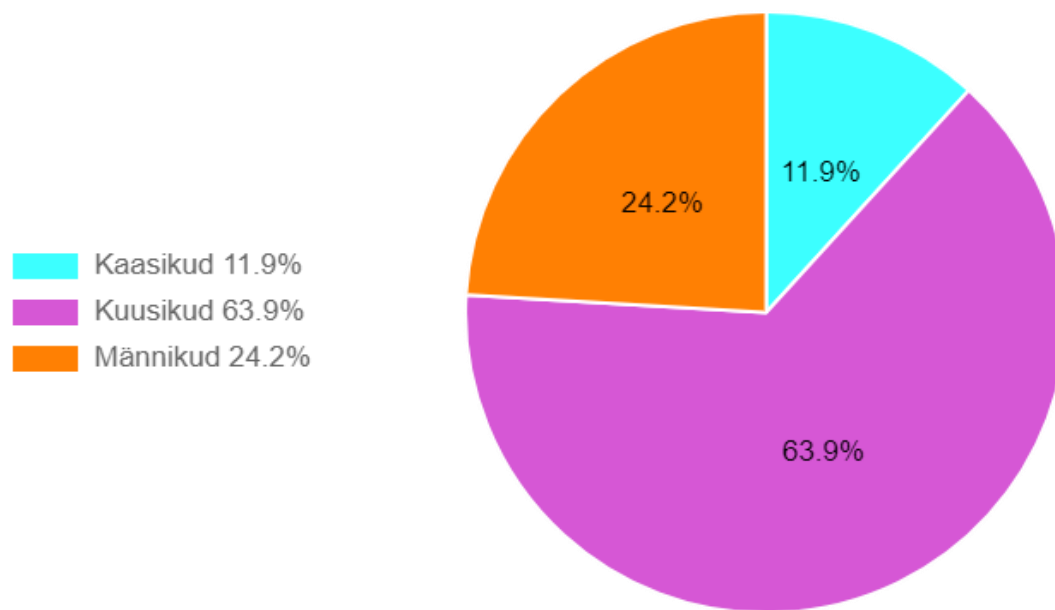

Tabel 3. Raiete nimekiri koos uuendatava puuliigiga Kivivõhma ümbruse riigimetsades.

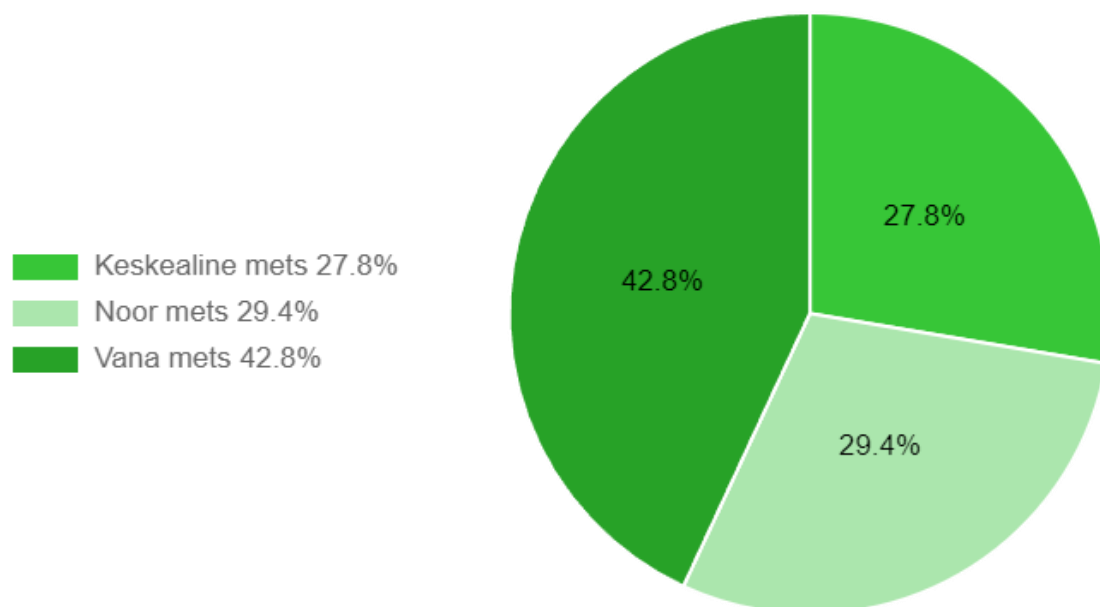
Kvartal	Eraldis	Puistu	Raieliik	Raieaasta	Uuendatav puuliik	Pindala, ha
SA129	20	Kuusikud	Sanitarraie	2023	-	1.6
SA129	21	Kaasikud	Lageraie *kogukonnaga kokkulepitud tingimustel	2023	kask	0.9
SA129	27	Kuusikud	Lageraie *kogukonnaga kokkulepitud tingimustel	2023	kuusk	1.4
SA129	35	Kuusikud	Lageraie *kogukonnaga kokkulepitud tingimustel	2023	kuusk	0.8

*Kogukonnaga kokkulepitud tingimused:

- Raietööd teostada talvisel ajal külmunud pinnasega.
- Raiete teostamise käigus säilitada kõik terved elujõulised männid ja vastavalt võimalusele noorte kuuskede uuendust.
- Keelatud on jätta kõrgeid kände, puud tuleb langetada juurekaelalt.
- Säilikpuud tähistada enne raiet märkevärviga, et oleks pimedal ajal nähtavad.
- Säilikpuud jätta vastavalt võimalusele gruppidenä, et tagada suurem tormikindlus.
- Keelatud on jätta kõrgeid kände, puud tuleb langetada juurekaelalt.
- Alal asuvate radade kahjustamine on keelatud.
- Kvartalil SA129 eraldiste 21 ja 23 vahelisel piirialal endise matkatee trassi servas tuleb säilitada noorte kuuskede grupp ja selle grupi servas kasvav suur kuusk ning sarapuude grupp koos selle vahel kasvavate noorte tammedega.
- Kvartal SA129 eraldise 27 edelaservas kraavitrassi ääres säilitada kaskede riba ning seal kasvavad tammed ja vahtrad.

Joonis 6. Ala metsade jagunemine puuliikide kaupa aastal 2032 (%).

Joonis 7. Ala metsade vanuseline jaotus aastal 2032 (%).

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puistuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt ühe aasta jooksul kõik puud, välja arvatud säilikpuud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemneganing puud, mis on kokkuleppel kohaliku kogukonnaga ette nähtud raiumata jätta.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude või häiludena pikema aja jooksul. Turberaie liigid on aegjärgne raie (**AR**), häiluraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja metsa on võimalik kasvatada ja kasutada püsimetsana. Mets raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse **valgustusraiet**, mille käigus raiutakse kõik tulevasse suurde metsa mittesobivad puud ja tehakse kasvuruumi eelistatud peapuuliigile.
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamusepuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.